

Dr. Kovács Sándorné írja a zalaegerszegi Pedagógusok Fórumában: „A 8. osztályban *A hőmérséklet, a csapadék és a szél* című fejezet tárgyalásakor a tanítandó anyagot a következőképpen lehet összekapcsolni a honvédelmi ismeretekkel. Megállapítjuk, hogy az időjárási, éghajlati jelenségek ismerete, ezek mindenkori értékelése befolyásolja a harcászathatban, a szárazföldön, és a levegőben való mozgást, a korszerű haditechnika alkalmazását. A hőmérséklet tárgyalásakor beszélünk a harcosok ruházatáról, a légnyomás és a közérzet kapcsolatáról, valamint arról, hogy a

köd, eső, hó befolyásolja a terepen való mozgást. A szél sebessége és iránya befolyásolja a harci gázok, valamint a biológiai, vegyi anyagok alkalmazását.

A *Magyarország vízrajza* című fejezet tárgyalásakor szólhatunk az ivóvíz biztosításáról. Jelentős lehet harcászati szempontból a vízfolyás irányának, a vízbőrségnek az ismerete az átkelés, közlekedés szempontjából is.”

Pedagógusok Fóruma
Zalaegerszeg, 1968. 1. szám

AZ ISMERETSZERZÉS ÚTJA A TESTNEVELÉS SAJÁTOS KÖRÜLMÉNYEI KÖZÖTT

Tapasztaltam, hogy a mozgásoktatás folyamán a nevelők az ismeretszerzés dialektikus útját nem követik megfelelő tudatossággal. Ezt igazolja, hogy a testnevelési órákon a mozgásismeretek oktatása a legtöbb esetben az utánzás, próbálgatás síkján mozog. Ennek magyarázatát abban látom, hogy nem eléggé meggyőző a tárgy által adott mozgásismertek gyakorlati alkalmazásának jelentősége. Sokan úgy vélik, hogy ezek az ismeretek csak az egészséges fejlődés szempontjából lényegesek és a felnőttkorban is csak a mozgáskultúra egyéni kielégítését szolgálják.

A testnevelés oktatásakor, a mozgásanyag tanításakor feladatunk a fizikum és a pszichikum dialektikus kapcsolatát feltárni. A fizikum és a pszichikum kapcsolata a pszichofizikális egyensúlyban nyer megfogalmazást a lélektanban is. A testnevelési mozgásismertek oktatásakor is előtérbe kell kerülnie.

A továbbiak során kísérjük figyelemmel a dialektikus ismeretszerzés útját a mozgásoktatás sajátos körülményei között.

A pszichológia három tanulási módot különböztet meg:

- Senzomotorikus tanulás (az izomérzékelés és a motorikus kérgi rész kapcsolata).
- Percepció tanulási mód, az érzetek kapcsán szerzett ismeretek (hang, szín, tapintási, íz ingerek) egybevetése alapján szerzett ismeretek.
- Absztrakciós tanulási mód, mely a jelenségek összefüggéseinek felismerésén alapszik. Jellemző e tanulási módra az elvont gondolkodás.

A testnevelési órán történő mozgásismertek oktatása kapcsán nem csak szenzomotorikus tanulásról van szó. Szándékosan alkalmazom ezt a kifejezést — mozgásismertek —

ezzel is szeretném érzékeltetni a mozgásoktatás intellektuális részét, mivel a testnevelési mozgásanyag, különösen magasabbfokú mozgások elsajátítása kapcsán feltétlen igényli az elvont gondolkodást.

A gyors és hibátlan mozgástanulás egyik alapfeltétele, hogy a mozgásban fellelhető dinamikus összefüggéseket megértse a tanuló. Ez a tevékenység megelőzi a gyakorlati végrehajtást, tisztán szellemi vonatkozású tevékenység. A mozgás gondolatbeli átélése, végrehajtása elősegíti valóban a szenzomotorikus tanulást, mely az összefüggések felismerésében realizálódik a tanulás folyamán.

Miként az elvont fogalmak kialakulása, az elvont gondolkodás is az értelmi fejlődés későbbi szakaszában következik be, úgy a mozgástanulás ilyen fokon történő tanulása is a fejlődés későbbi szakaszára jellemző.

A hattól tízéves korú kisgyermek mozgástanulására a szenzomotorikus tanulás jellemző, különösebb szellemi tevékenység nélkül. A tanulási mód a próbálgatások síkján mozog, bár itt sem lehet teljes mértékben eltekinteni az elemi összefüggések felismerésétől. Természetesen az elvont gondolkodás, a mozgás a nevelő által feltárt összefüggésekre vonatkozik, melyek alapján a tanuló az életkori sajátosságainak megfelelően megérti az összefüggéseket és próbálja végrehajtani úgy a mozgást, amint azt megértette, illetve a bemutatás alapján látási és gondolati vonatkozásban átélte. Ezt követi a mozgás gyakorlati megvalósítása. Az első sikeres végrehajtást követi a begyakorlás, az esetleges felesleges mozdulatok kiiktatása. A mozgás a jártasság, készség fokára emelkedik, kialakul a dinamikus stereotípiá. Az oktatás folyamán a szóbeli útmutatások nem közvetlenül hatnak az új mozgási aktus elsajátításának folyamatára, hanem a gyermek tájékozódó-ku-